

Kohtuasi C-644/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

26. november 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznańi regionaalne kohus, Poola)

Eelotsusetaotluse esitamise kuupäev:

10. november 2020

Kaebuse esitaja:

W. J.

Vastustaja:

L. J. ja J. J., keda esindab seaduslik esindaja A. P.

[lk 1] [...]

KOHTUMÄÄRUS,

10. november 2020

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy (Poznańi regionaalse kohtu XV tsiviilasjade apellatsioonikollegium)

[...]

[...] [kohtukoosseis]

olles 10. novembril 2020 Poznańis

kinnisel istungil läbi vaadanud

kohtuasja alaealiste L. J. ja J. J., keda esindab seaduslik esindaja A. P., nõudes

W. J. vastu

elatise väljamõistmiseks

kostja apellatsioonkaebuse alusel, mis esitati

Sąd Rejonowy w Pile (Pila rajoonikohus)

11. aprilli 2019. aasta otsuse peale

[...]

määras:

1) esitada Euroopa Kohtule järgmine eelotsuse küsimus:

„Kas ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 23. novembri 2007. aasta Haagi protokoll, mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 30. novembri 2009. aasta otsusega 2009/941/EÜ (ELT 2009, L 331, lk 17), artikli 3 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et ülalpidamiskohustuste suhtes õigustatud alaealine võib saada uue peamise elukoha riigis, kus teda on õigusvastaselt kinni peetud, kui kohus on määranud, et õigustatud isik peab naasma riiki, kus oli tema peamine elukoht vahetult enne õigusvastast kinnipidamist?“;

2) peatada kohtuasjas menetlus.

[...] [kohtukoosseis]

[lk 2] Põhistus

I Menetluse ese

- 1 7. novembril 2018 esitasid alaealised hagejad L. J. ja J. J., kes viibisid Poolas, kohas K., ja keda esindas ema A. P., Sąd Rejonowy w Pilele (Pila rajoonikohus) Ühendkuningriigis, kohas H. elava isa W. J. vastu elatisnõude summas 1200 Poola zlotti kuus. Kostja esitas 11. veebruari 2019. aasta menetlusedokumendiga hagile vastuse, milles teatas, et osaleb menetluses ega vaidlusta riiklikku kohtualluvust.
- 2 Sąd Rejonowy w Pile (Pila rajoonikohus) kohustas 11. aprilli 2019. aasta otsuses [...] [kohtuasja numbrit puudutavad andmed] kostjat maksma igale hagejale elatist 1000 zlotti, kokku 2000 zlotti kuus alates 7. novembrist 2018 ning jättis hagi ülejäänud osas rahuldamata ja tegi otsuse kohtukulude kohta. Poolte jaoks siduva ülalpidamiskohustuse otsuse suhtes kohaldati Poola 25. veebruari 1964. aasta perekonna- ja eestkosteseadustikku (Kodeks rodzinny i opiekuńczy) (*Dz. U.* 2020 jrk nr 1359).
- 3 Kostja esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, milles osutas veale faktiliste asjaolude hindamisel, mis seisnes selles, et arvesse ei olnud võetud asjaolu, et kohus oli teinud emale ettekirjutuse lapsed isale tagasi tuua enne 26. juunit 2019, mis näitavat, et ülalpidamiskohustuse panemine kostjale on

põhjendamatu. Kostja esitatud apellatsioonkaebus on Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznańi regionaalne kohus) menetluses oleva käesoleva kohtuasja ese.

II Faktilised asjaolud

- 4 Esimene hageja sündis 10. juunil 2015 ja teine 29. mail 2017. Hagejad sündisid Ühendkuningriigis ja neil on nii Poola kui Ühendkuningriigi kodakondsus. Hagejad sündisid poola kodanike A.P. ja W.J. mitteametlikust kooselust. Hagejate vanemad kohtusid 2012. aastal Ühendkuningriigis, kus nad elasid ja töötasid.
- 5 Esimene hageja saabus 25. oktoobril 2017 koos oma emaga Poolasse, kus ta viibis kuni 7. oktoobrini 2017. Reisi põhjuseks oli ema isikutunnistuse kehtivuse lõppemine. Selle riigis viibimise ajal teatas hagejate ema kostjale, et ta kavatseb jääda Poolasse kauemaks, millega kostja nõustus. 7. oktoobril 2017 naasis A. P. Ühendkuningriiki, kust ta 8. oktoobril 2017 uuesti lahkus, [lk 3] võttes kaasa teise hageja. Mõni päev hiljem teatati kostjale, et ema soovib jääda alaliselt Poolasse. Kostja ei andnud selleks oma nõusolekut.
- 6 Kostja esitas 25. oktoobril 1980 Haagis sõlmitud rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslike küsimuste konventsiooni (*Dz. U.* 1998 nr 108, jrk nr. 528, edaspidi „Haagi 1980. aasta konventsioon“) alusel [...] Ühendkuningriigi keskasutusele taotluse hagejate tagasitoomiseks Ühendkuningriiki. Taotlus edastati 3. jaanuaril 2018 Sąd Rejonowy w P.-le (P. rajoonikohus), kes keeldus 26. veebruari 2018. aasta määrusega [...] [kohtuasja numbrit puudutavad andmed] [...] tegemast ettekirjutust hagejate tagasitoomiseks. Kostja edasikaebuse tulemusena muutis Sąd Rejonowy w P. (P. rajoonikohus) oma 24. mai 2019. aasta määrusega [...] [kohtuasja numbrit puudutavad andmed] [...] vaidlustatud kohtumäärust ja tegi emale ettekirjutuse anda alaealised hagejad kostjale üle 26. juuniks 2019. See kohtumäärus rajanes kindlaks tehtud asjaolul, et hagejaid peetakse Poolas ebaseaduslikult kinni ja nende peamine elukoht oli vahetult enne kinnipidamist olnud Ühendkuningriigis, linnas B.; samuti puudus oht, et hagejate tagasipöördumine tekitaks neile füüsilist või psühholoogilist kahju või paneks nad mis tahes muul viisil väljakannatamatusse olukorda Haagi 1980. aasta konventsiooni artikli 13 lõike 1 punkti b tähenduses.
- 7 Sąd Okręgowy w P. (P. rajoonikohus) 24. mai 2019. aasta määrus on jõustunud. Selle määruse täitmine toob kaasa hagejate tagasitoomise Ühendkuningriiki, sest kostja peamine elukoht on endiselt selles riigis.
- 8 11. aprillil 2019 elasid hagejad koos oma emaga linnas K. ema vanematele kuuluvast korteris. Peale ema vanemate elasid selles korteris ema vend ja ema surnud õe alaealine tütar. Esimene hageja käis sel ajal lasteaias. Teise hageja eest hoolitses ema. Immuunpuudulikkuse tõttu oli teine hageja pidevalt riikide W. ja P. meditsiinasutuste järelevalve all ja viibis neis asutustes korrapäraselt haiglaravil. Ema sai Poolas hagejate eest hoolitsemise eest sotsiaaltoetust.

- 9 Ema ei andnud hagejaid määratud tähtjaks ehk 26. juuniks 2019 kostjale üle. Kostja taotles hagejate üleandmise määruse sundtäitmisele pööramist. Sąd Rejonowy w P. (P. rajoonikohus) tegi 28. oktoobri 2019. aasta määrusega [...] [kohtuasja numbrit puudutavad andmed] [...] kohtu määratud eestkostjale ülesandeks võtta hagejad ema käest sunniviisil ära. Seda määrust ei täidetud, sest ema varjas ennast [lk 4] koos hagejatega. Seetõttu tehti politseile ülesandeks hagejad üles leida. Need otsingud ei ole siiani tulemusi andnud.

III Euroopa Liidu õigus

- 10 Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (ELT 2009, L 7, lk 1; edaspidi „määrus nr 4/2009“) artiklis 15 on sätestatud, et ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollile (edaspidi „2007. aasta Haagi protokoll“) liikmesriikides, kelle suhtes see õigusakt on siduv.
- 11 Haagi protokoll kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 30. novembri 2009. aasta otsusega 2009/941/EÜ (ELT 2009, L 331, lk 17). Protokollis artikli 1 kohaselt määratakse selles protokollis kindlaks, millise riigi õigust kohaldatakse perekonna-, sugulus-, abielu- või hõimlussuhetest tulenevate ülalpidamiskohustuste suhtes, kaasa arvatud lapse ülalpidamise kohustuse suhtes vanemate perekonnaseisust olenemata. Haagi protokollis artiklis 2 on sätestatud, et seda protokollis kohaldatakse ka juhul, kui kohaldamisele kuulub muu kui osalisriigi õigus. Haagi protokollis artikli 3 lõike 1 kohaselt: „Kui käesolevast protokollist ei tulene teisiti, kohaldatakse ülalpidamiskohustuste suhtes õigustatud isiku peamiseks elukohaks oleva riigi õigust.“ Protokollis artikli 3 lõikes 2 on omakorda sätestatud, et kui õigustatud isiku peamine elukoht muutub, kohaldatakse uueks peamiseks elukohaks oleva riigi õigust alates muutuse toimumise hetkest.

IV Poola õigus

- 12 4. veebruari 2011. aasta rahvusvahelise eraõiguse seaduse (Prawo prywatne międzynarodowe) (Dz. U. 2015, jrk nr 1792) artikli 63 kohaselt on ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatav õigus määratud kindlaks määruses nr 4/2009.

V Vajadus tõlgendada Euroopa Liidu õigust

- 13 Haagi protokollis artikli 3 lõike 1 kohaselt on ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatav õigus seotud kohaga, kus on ülalpidamiskohustuse suhtes õigustatud isiku peamine elukoht. Haagi protokollis artikli 3 lõikes 2 [lk 5] on selles osas lähtunud põhimõttest, et ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatav õigus võib

muutuda. Selle sätte kohaselt kohaldatakse ülalpidamiskohustuse korral õigustatud isiku peamiseks elukohaks oleva riigi õigust alates muutuse toimumise hetkest.

- 14 Mõiste „peamine elukoht“ on universaalne ning seda kasutatakse ka teistes Euroopa ja rahvusvahelistes õigusaktides. See mõiste on üks kohtualluvuse ühendavaid tegureid kohtuasjades, mis käsitlevad ülalpidamiskohustust (määruse nr 4/2009 artikkel 3) ja vanemliku vastutuse kohtuasjades (nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (edaspidi „määrus nr 2201/2003“), artikkel 8). Haagi 1980. aasta konventsiooni ja määruse nr 2201/2003 sätetes määratletakse mõiste „peamine elukoht“ abil ka ebaseaduslikult ära viidud või kinnipeetud lapse õiguslik seisund. Need kaalutlused aitavad tõlgendada seda mõistet kõikides Euroopa ja rahvusvahelistes õigusnormides ühetaoliselt.
- 15 Käesolevas kohtuasjas on ülalpidamiskohustuse suhtes õigustatud isikud alaealised. Alaealiste laste peamise elukoha mõistet on Euroopa Liidu Kohus korduvalt selgitanud. Selle valdkonna kohtupraktikas on märgitud, et peamine elukoht on kohas, kus laps on teatud määral integreerunud sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda, nagu näitab muu hulgas perekonna asjaomases liikmesriigis viibimise ja sinna elama asumise pidevus, regulaarsus, tingimused ja põhjused, lapse kodakondsus, kooliskäimise koht ja tingimused, keeleoskus ning lapse perekondlikud ja sotsiaalsed sidemed selles liikmesriigis (2. aprilli 2009. aasta kohtuotsus C-523/17 ja 22. detsembri 2010. aasta kohtuotsus C-497/10). Lapse peamine elukoht peab seega olema koht, kus on faktiliselt tema elu kese (28. juuni 2018. aasta kohtuotsus C-512/17).
- 16 Viidatud kohtupraktikat arvestades kajastab peamise elukoha mõiste sisuliselt faktiküsimust (8. juuni 2017. aasta kohtuotsus C-111/17, punkt 51, ja 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus C-85/18, punkt 49). Järelikult võib peamise elukoha muutumine, mis Haagi protokollis artikli 3 lõike 2 kohaselt toob kaasa sellise elukoha riigi õiguse kohaldamise ülalpidamiskohustuse suhtes, toimuda siis, [lk 6] kui faktilised asjaolud muutuvad viisil, mis viitab sellele, et õigustatud isiku viibimine uues riigis on saavutanud stabiilsuse taseme, mis on iseloomulik peamisele elukohale. Sellises kontekstis tekib küsimus, kas eluolu selline stabiliseerumine saab toimuda ka siis, kui õigustatud isik, kelleks on laps, on uues riigis ebaseaduslikult kinni peetud ja kui last kinni pidav vanem keeldub täitmast kohtuotsust, millega määrati lapse tagasitoomine riiki, kus oli lapse peamine elukoht vahetult enne ebaseaduslikku kinnipidamist.
- 17 Selle kahtluse saab lahendada, kui võtta arvesse, et peamise elukoha kindlaksmääramine on puhtalt faktiküsimus. Seda silmas pidades ei tohiks asjaolu, et laps on kinni peetud ebaseaduslikult, mõjutada lapse võimalust saada kinnipidamiskoha riigis uus peamine elukoht. See oleneb nimelt üksnes küsimusest, kas lapse elu kese viidi faktiliselt sellesse riiki üle. Seega ei ole välistatud, et isegi ebaseadusliku äraviimise tagajärjel muutub lapse peamiseks

elukohaks liikmesriik, kuhu laps viidi (Euroopa Kohtu 1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-211/10, punktid 41 ja 44). Sarnase seisukoha võib leida ka teatavate liikmesriikide kohtute praktikast (Austria kõrgeima kohtu 27. juuni 2013. aasta otsus 1Ob 91/13h ja Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 31. augusti 2017. aasta otsus V CSK 303/17). Selline võimalus tuleneb ka määruse nr 2201/2003 artiklist 10, milles on sõnaselgelt märgitud, et lapse ebaseadusliku äraviimise või kinnipidamise korral võib teine liikmesriik saada lapse peamiseks elukohaks.

- 18 Euroopa Kohtu praktikast saab sellele probleemile aga tuletada ka teistsuguse lahenduse. Seda kohtupraktikat arvestades on lapse peamise elukoha kindlaksmääramisel asjakohased ka kohtute otsused, millega määratakse kindlaks, millises riigis peab laps viibima. Sellega seoses on seega leitud, et lapse peamise elukoha määramisel kinnipidamise riigis ei tohiks mingil juhul lähtuda sellest, kui palju on möödunud aega kohtuotsusest, millega määrati lapse peamine elukoht päritoluriigis (9. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus C-376/14, punkt 56). Sarnaselt võib mõista seisukohta, mille kohaselt olukorras, kus üks lapsevanem viis lapse, kelle peamine elukoht oli ühes liikmesriigis, ebaseaduslikult teise liikmesriiki, puudub selle teise liikmesriigi kohtutel [lk 7] pädevus arutada sellele lapsele elatise määramise küsimust, kui neil puudub info selle kohta, kas teine lapsevanem on andnud nõusoleku lapse riigist väljaviimiseks või esitanud taotluse lapse tagasitoomiseks (10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus C-85/18, punkt 57). Määruse nr 4/2009 artikli 3 punktis b on nimelt sätestatud, et see valdkond peab kuuluma selle riigi kohtute pädevusse, kus on õigustatud isiku peamine elukoht.
- 19 Nii määrus nr 4/2009 kui ka Haagi protokoll reguleerivad kohtualluvust ja kohaldatavat õigust ainult ülalpidamiskohustuste küsimustes. Erinevalt määrusest nr 2201/2003 ei sisalda need kaks õigusakti eraldi eeskirju, mis määraksid kindlaks peamise elukoha seose kohtualluvusega, kui õigustatud isik on laps ja ta on teises liikmesriigis ebaseaduslikult kinni peetud. See võib õigustada järeldust, et Haagi protokoll artikli 3 lõike 2 kohaselt ei mõjuta kinnipidamise õigusvastasus kuidagi seda, kas laps saab uue peamise elukoha kinnipidamise riigis, mistõttu võib selle muutuse tulemusena selle uue peamise elukoha riigi õigus muutuda ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatavaks alates hetkest, mil see muutus aset leidis. Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel ei ole nimelt ette nähtud mingit otsest ega kaudset alust, mis võimaldaks vältida faktilise olukorra muutumise tagajärgi seoses lapse peamise elukohaga olukorras, kus see muutus on tingitud lapse ebaseaduslikust kinnipidamisest. Seda saab hinnata teisiti üksnes siis, kui peamine elukoht on ühendav tegur ülalpidamiskohustust käsitlevas kohtuasjas kohtualluvuse kindlaksmääramisel. Nimelt on määruse nr 4/2009 artikli 9 punkti d kohaselt sellise asja lahendamiseks pädev ka kohus, kes on pädev läbi viima menetlust vanemliku vastutuse küsimuses, kui ülalpidamiskohustust käsitlev hagi on selle menetlusega seotud. See annab võimaluse kohaldada selles valdkonnas määruse nr 2201/2003 artiklit 10, mis tagab, et asi jääb selle riigi kohtute pädevusse, kus oli lapse peamine elukoht vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist (vt Euroopa Kohtu 10. aprilli 2018. aasta otsus C-85/18, punkt 55).

Sellisele analoogiale tuginemine ei ole siiski võimalik, kui peamise elukoha kindlaksmääramine ei ole mõeldud selleks, et teha kindlaks määruse nr 4/2009 artiklis 3 ette nähtud kohtualluvus, vaid vastavalt Haagi protokollile [lk 8] artiklile 3 üksnes määrata kindlaks ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatav õigus.

- 20 Peamise elukoha mõiste tõlgendamisel tuleb siiski arvesse võtta ka eesmärged, mille jaoks Haagi 1980. aasta konventsioon on vastu võetud. Selle preambulist lähtudes on konventsiooni eesmärk kaitsta last rahvusvahelisel tasandil ebaseadusliku äraviimise või kinnipidamisega kaasnevate kahjulike tagajärgede eest ning kehtestada menetluskorrad, mille eesmärk on tagada lapse viivitamatu tagasitoomine tema peamise elukoha riiki. Seda kinnitab Haagi 1980. aasta konventsiooni artikli 1 punkt a, milles on sätestatud, et konventsiooni eesmärk on tagada osalisriiki õigusvastaselt viidud või osalisriigis kinni peetava lapse viivitamatu tagasitoomine. Selles osas valitud lahenduste eesmärk on tagada lapse lõimumine perekondliku ja sotsiaalse keskkonnaga, kus laps viibis vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist, ja seda lõimumist hoida. See eesmärk on kaitstud ka Euroopa Liidu õigusruumis. See tuleneb määruse nr 2201/2003 põhjendusest 17, milles on sätestatud, et lapse ebaseadusliku äraviimise või kinnipidamise korral tuleks laps viivitamata tagasi tuua.
- 21 Arvestades Haagi 1980. aasta konventsiooni eesmärki, võib võtta seisukoha, et faktiline olukord, mis tekkis ebaseadusliku kinnipidamise ja seejärel lapse tagasitoomist nõudva kohtuotsuse täitmata jätmise tõttu, ei tohiks luua uut peamist elukohta kinnipidamiskoha riigis ega seega muuta vastavalt Haagi protokollile artikli 3 lõikele 2 ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatavat õigust. See kahjustaks Haagi 1980. aasta konventsiooni eesmärki, milleks on kiiresti reageerida ebaseaduslikule sekkumisele lapse elutingimustes, mis peaks vältima sidemete katkemist tema peamise elukohaga ja suhete tekkimist kinnipidamise riigis. Seevastu kohaldatava õiguse muutmine põhjusel, et laps on saanud uue peamise elukoha kinnipidamise riigis, kui lapse tagasitoomise ettekirjutust sisaldavat kohtuotsust ei ole täitmisele pööratud, ei oleks midagi muud kui kinnitus lapse selle riigi keskkonda ja õigusruumi lõimumise kohta, mis omakorda tooks kaasa ebaseadusliku tagasitoomisest keeldumise kaudse sanktsioneerimise. Selliste tagajärgede välistamiseks võib möönda, et asjaolu, et kohus määrab lapse tagasitoomise, on faktiline asjaolu, mis näitab, et lapse elukoht on kinnipidamise riigis üksnes üleminekulist laadi ja et [lk 9] selle ajutise iseloomu tõttu ei saa seda pidada peamiseks elukohaks. See õigustaks järeldust, et juhul, kui kohus teeks ettekirjutuse lapse tagasitoomiseks riiki, kus oli tema peamine elukoht vahetult enne ebaseaduslikku kinnipidamist, ei viiks lapse viibimine riigis, kus teda kinni peetakse, kooskõlas Haagi protokollile artikli 3 lõikega 2 ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatava õiguse muutmiseni.

VI Tõlgenduse saamise vajalikkus kohtuotsuse tegemiseks

- 22 Käesolev asi allub Poola kohtutele määruse nr 4/2009 artikli 5 alusel. Kostja osaleb menetluses, olles esitanud kostja vastuse, milles ta ei vaidlustanud riiklikku kohtualluvust.
- 23 Kohtuasja lahendamiseks on vaja kindlaks määrata pooli siduva ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatav õigus. Sąd Rejonowy w Pile (Pila rajoonikohus) kohaldas 11. aprilli 2019. aasta otsuses selles osas Poola õigust. Selle õiguse kohaldamine on võimalik vaid eeldusel, et hagejad on hoolimata ebaseaduslikust kinnipidamisest ja kohtuotsusest, millega tehti ettekirjutus nende tagasitoomiseks Ühendkuningriiki, saanud Poolas peamise elukoha sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda lõimumise tõttu pärast sellesse riiki saabumist 2017. aastal, mistõttu on õigustatud kohaldatava õiguse kindlaksmääramine Haagi protokollis artikli 3 lõike 2 alusel.
- 24 Seevastu ei ole põhikohtuasjas võimalik Poola õiguse kohaldatavust kindlaks määrata Haagi protokollis artiklis 4 sätestatud konkreetsete ühendavate tegurite alusel. See eeldaks, et kaebuse esitajate peamine elukoht oleks jätkuvalt Ühendkuningriigis. Sellises olukorras ei võimalda miski tuvastada, et hagejatel ei oleks võimalik saada kostjalt elatist selle riigi õiguse alusel. Seega ei ole selles menetlusstaadiumis võimalik kohaldada Poola õigust Haagi protokollis artikli 4 lõike 2 alusel kui kohtu asukoha õigust ega Haagi protokollis artikli 4 lõike 4 alusel kui poolte ühise kodakondsuse riigi õigust. Samuti ei ole tegemist Haagi protokollis artikli 4 lõikes 3 sätestatud olukorraga, kus õigustatud isik esitab hagi kohustatud isiku peamise elukoha riigi pädevale asutusele. Kostja peamine elukoht on nimelt Ühendkuningriigis, mis välistab ka Poola õiguse kui kohtu asukohariigi õiguse kohaldamise.

[lk 10]

- 25 Samuti ei õigusta Poola õiguse kohaldamist poolte valik. See võimalus on sätestatud Haagi protokollis artiklis 7. Siiski ei ole alust väita, et pooled valisid kohaldatavaks õiguseks enne menetluse algatamist Poola õiguse, vastavalt Haagi protokollis artikli 7 lõikes 2 sätestatud korrale. Seetõttu tegi Sąd Okręgowy (piirkondlik kohus) omal algatusel toiminguid, et teha kindlaks, kas pooled on kõnealuse menetluse kontekstis ühel meelel selles, et nad valivad nende ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatavaks õiguseks Poola õiguse. See võimaldaks pidada Poola õigust kohaldatavaks Haagi protokollis artikli 7 lõike 1 alusel, kuivõrd menetlus toimub Poola kohtus. Hagejate 25. augusti 2020. aasta kirjalikele seisukohtadele lisati nende ema avaldus, et selle menetluse kontekstis valitakse vaidluse lahendamisel kohaldatavaks õiguseks Poola õigus. Sellekohane küsimus aga, mis kostjale kahel korral saadeti, jäi vastuseta. Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et kostja ei ole sõnaselgelt valinud kohaldatavaks õiguseks selle riigi õigust, kus toimub tal lasuvat ülalpidamiskohustust käsitlev menetlus. Kostja vastust hagi, milles ta hagi nõuded osaliselt omaks võtab, ei saa seega kvalifitseerida kohaldatava õiguse valimiseks. Haagi protokollis artikli 7 lõikes 1

on sätestatud kohaldatava õiguse sõnaselge valimise nõue, nii et selle õiguse määramine ei saa toimuda vaikimisi hagi nõuete omaksvõtu kaudu. Lisaks võttis kostja apellatsioonimenetluses hagi omaksvõtu kehtival viisil tagasi.

- 26 Kui aga eeldada, et lapsel ei ole võimalik ebaseadusliku kinnipidamise ja kohtu ettekirjutuse korral päritoluriiki tagasitoomise kohta, saada uut peamist elukohta kinnipidamiskoha riigis, siis kõnealuse ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatav õigus oleks Haagi protokollis artikli 3 lõike 1 kohaselt Ühendkuningriigi õigus kui selle riigi õigus, kuhu võib jääda hagejate peamine elukoht. Sellises olukorras tekib vajadus muuta vastavalt Poola menetlusõiguses ettenähtule kohtuotsust, mille kostja edasi kaebas, sest kõnealuses kohtuotsuses on kohaldatud Poola õigust kui pooli siduva ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatavat õigust.

[...]

TÖÖDOKUMEN